

**WINTER OLYMPIC GAMES
for the disabled**

Vinter -OS för handikappade

Spelens invigning i Kempehallen.	Lördag	18.00	21/2	Official opening ceremony of the Olympic Winter Games for the Disabled (Kempehallen).
Längd: Herrar 10 km och 15 km. Damer 10 km. Alpint: Slalom herrar och damer.	Måndag	10.00	23/2	Nordic: Men 10 km and 15 km. Ladies 10 km. Alpine, slalom: Men and ladies.
Alpint: Slalom herrar.	Tisdag	12.00	24/2	Alpine, slalom: Men.
Längd: Herrar 5 km och 10 km. Damer 5 km. Alpint: Storslalom herrar.	Onsdag	10.00	25/2	Nordic: Men 5 km and 10 km. Ladies 5 km.
Längd: Stafett herrar 3x10 km, damer 3x5 km. Alpint: Storslalom herrar och damer.	Fredag	12.00	27/2	Alpine, giant slalom: Men.
Spelen avslutas.	Lördag	12.00	28/2	Nordic: Relays. Alpine, giant slalom: Men and ladies.
		18.00		Official closing ceremony, City-Square.

Presentation of medals will take place at the City-Square in Örnsköldsvik at 18.00 h on those days, when competitions have been held and completed

21-28/2 Örnsköldsvik, Sweden 1976

Detta nummer:

Kvinnor och idrotten	sid 3
Skidor, allmänt	sid 4 - 7
Bandy	sid 5
Paraolympics i Örnsköldsvik 1976	sid 8
Friska Viljor och skidtillverkning Splitkein	sid 9
Skidklubben Vidar i Sundsvall	sid 10
Skidtävlingar i Sollefteå	sid 11
Märklig skidsport i Helsingfors och WÖ IF 1956	sid 12
Skidskytte och Hemsida	sid 13
Ramviks IF och Ånge Skidklubb	sid 14

Detta nummer

Ämnet "kvinnor och idrott" skall vi försöka att återkommande behandla. Och detta av flera skäl. Inom idrotten har kvinnor mött motstånd och gör det än idag när det gäller att få samma förutsättningar som män i utövandet av idrott. Sedan är det också så att kvinnoidrott rent sportsligt är intressant och värt att få ett stort utrymme också av det skälet.

Denna gång har vi valt att låta innehållet handla mycket om längdskidåkning. På det området finns så mycket att ta upp så detta nummer är mer som en inledning på ämnet.

Tänkvärt!

Häromdagen fick jag ett e-brev från Sören Olsson, en av Sällskapets medlemmar. Innehållet i hans brev är så bra att även andra bör få ta del av det. Sören har godkänt publiceringen.

Bertil Astby

"Hej Bertil!

Tack för den idrottshistoria du medverkar till att sprida. All heder för din insats. Ett gammalt talesätt lär lyda: om du inte vet varifrån du kommer är det svårt att veta om du är på rätt väg.

Mitt hjärta klappar varmt för alla former av breddidrotter som är viktiga ur folkhälsosynpunkt och som danar ungdomar till samarbete i lagidrotter och respekt för olika förutsättningar i mer individuella idrottsgrenar.

Jag känner dock stor tveksamhet inför dagens elitidrotter som är mer att betrakta som "show business", tyvärr med en kommersialisering som medfört doping, korruption, prestanda baserad på materialutveckling m.m. och ekonomiska ersättningar till nivåer som skapat en pseudovärld bland utövarna och närmast berörda. Megaevenemang som OS och VM har sannolikt snart spelat ut sin roll med tanke på de investeringar som krävs i infrastruktur och arenor. OS i Vancouver kostade samhället drygt 45 miljarder kronor. VM i fotboll i Sydafrika 2010 lär ha kostat den sydafrikanska staten 36 miljarder. Kåkstäder revs för att ge plats åt stora arenor som knappt används. Det mänskliga lidandet är inte inräknat i kostnaden.

Några siffror från OS i Peking finns inte att tillgå, där kan vi bara gissa!

Mot denna bakgrund är det intressant att bläddra bland bilder från förr som visar hur idylliskt det var när idealiteten var ledstjärna.

Det enda jag saknar i föreningens ändamål är att folkhälsoaspekten borde ha lyfts fram mer explicit.

Hälsningar

Sören"

Redaktionsrutan

Ansvarig redaktör: Jan Nordin

Redaktionskommitté: Jan Nordin och Bertil Astby

Redaktionellt material: Bertil Astby, Jan Nordin, Ola Olsson Leif Thunman och Bo-Anders Öberg

Produktion: VIHS

Tryckning: Kopieringsbyrå Forhaug & Co AB, Härnösand

Notiser

Årsmötet

Sällskapet höll sitt första ordinarie årsmöte tisdagen den 27 mars med kommunalrådet i Härnösand, Fred Nilsson, som mötesordförande. 15 medlemmar deltog.

Efter en inledande "kaffe och smörgåsar" berättade Hans "Kruska" Nordén, mångårig spelare och ledare i Härnösands AIK, om bandyns historia. Mycket trevligt och intressant! "Kruska" hade också tagit med sig gammal utrustning.

Fred Nilsson inledde årsmötesförhandlingar med att berätta om sitt eget stora idrottsintresse. Sedan höll han i årsmötesförhandlingarna på ett mycket förtjänstfullt sätt.

Årsmötet beslöt att styrelsen skall ha 7 ledamöter. Vilka funktionärer har efter årsmötet framgår av sidan sammanställning på sidan 15.

Idrottskafé i Härnösand

En kaféträff genomfördes den 19 januari på Sporthotellet i Härnösand. Antalet deltagare var 25. Bertil Astby och Rolf Andersson informerade om Sällskapet, Bo-Anders Öberg och Ulrika Hådén om Föreningsarkivet och Bertil Eriksson, fritidschef i Härnösands Kommun, berättade bland annat om hur han ser på kommunen och idrotten i framtiden.

Idrottskafé i Örnköldsvik

Den 30 januari var det åter dags för en kaféträff i Örnköldsvik. Vård var Sällskapets ordförande Jan Nordin. Kjell Sjöberg, mycket framgångsrik backhoppare i Friska Viljor, berättade idrottsminnen.

Föredrag på Senioruniversitetet i Härnösand

Den 22 februari höll Sällskapets Bertil Astby ett föredrag på Senioruniversitetet i Härnösand. Ämnet var "Idrottshistoria - ett kulturarv". Ett 60-tal intresserade mötte upp.

Idrottskafé i Kramfors

En kaféträff kommer att anordnas i Kramfors den 16 april på Kramfors-Alliansens kansli. Representer för Sällskapet, Föreningsarkivet och Kommunen kommer att informera, berätta och tycka till.

Kvinnor och idrotten

Inom idrotten liksom i samhället i övrigt hade kvinnor svårt att få plats till en början. Vi har målet att i varje nummer av medlemstidningen ta upp ämnet kvinnor och idrott. Här inleder vi detta genom några axplock från och om äldre tider.

Konståkande damer 1904

Konståkning

Tidigt var kvinnor aktiva i konståkningen. Trots detta fick de vänta hela 15 år på egna SM-tävlingar. SM för herrar anordnades för första gången 1895 och för kvinnor 1908.

Skidor

Inom skidsporten deltog kvinnor i tävlingar redan från första hälften av 1890-talet. I Skidfrämjandets nationella tävlingar fanns damerna med. SM på skidor för herrar gick för första gången 1910 medan damerna fick vänta till 1917 innan de fick tävla om SM-tecken.

Skidfrämjandets årsskrift "På Skidor" om en liknande tävling i Sundsvall 1899:

"Uti den täcka grupp, som på annat ställe i årsskriften är återgiven, synas tävlingshjältinnorna, de tre pristagarinnorna, fröknarna F. och S. Bergman samt G. Bodin. Det är friska och hurtiga ansikten, där ungdomsfriskhet, hälsa och glädje spela i varje drag, och ser man dem i verkligheten, med skida på fot, vet man ej, om man mest skall beundra de blomstrande kinderna och livet i blicken, eller det smidiga, elastiska och graciösa sätt, på vilket de förstå att sköta skidorna."

Ovanstående kan tyckas vara positivt men en känsla att kvinnorna inte tas på allvar finns ändå!

Simning

Simundervisning för män växte relativt snabbt under 1800-talet. Kvinnor hade det betydligt trögare. Att bada och simma ansågs opassande och okvinnligt. Och att en kvinna skulle visa sig offentligt i baddräkt var otänkbart. Trots detta blev simning den kvinnoidrott som jämte gymnastik fick största utbredningen.

De första damtävlingarna i simning arrangerades 1890. SM instiftades 1910 för både simning och simhopp.

Friidrott

Inom friidrotten var det särskilt stort motstånd mot kvinnorna. Olympiska spelens grundare Pierre de Coubertin ansåg under hela sin levnad att kvinnor skulle förvägras delta i spelen. Och trots att de vann tillträde till OS 1900 behöll och drev han sin uppfattning! Otroligt!

I tidningen La Revue Olympique gav de Coubertin flera gånger uttryck för sin negativa hållning. 1902 hävdade han att kvinnlig idrott gick emot "naturens lagar" och om kvinnlig källåkning sade han att det var "det mest oestetiska ett mänskligt öga kunde betrakta".

En annan blivande IOK-president, Avery Brundage, uttryckte följande efter OS i Berling 1936 (!): "Jag har fått nog av kvinnlig friidrott ... hennes charm sjunker till mindre än noll. De är lika vackra och skickliga i simning och simhopp som ineffektiva och otrevliga på friidrottsarenan."

Signaturen S-m i Idrottsbladet 1932-08-13:

"från de 'riktiga' olympiaderna borde damtävlingarna bannlysas. Där äro de ett oting, en dumhet. Hur bra idrottsflickorna än äro, blir deras framträdande på banorna vid sådana tillfällen misslyckat. De är alltför obetydliga, även om de äro fenomen. I Amsterdam verkade kvinnoidrotten uteslutande som ett intrång på det program, man kommit för att se. Man måste tvinga sig till att överse med feminiernas uppträdande, som titt och tätt avbröt de underbara striderna mellan män."

Den kvinnliga friidrotten släpptes inte fram helt och 1921 bildades Fédération Sportive Féminine Internationale av kvinnor från sex länder. Den nya organisation anordnade 1922 i Paris Internationella Kvinnliga Idrottsspelen, en motsvarighet till OS.

I Sverige bildades 1925 Sveriges Kvinnliga Idrottsförbund. Detta nya förbund fick uppdraget att anordna de andra Internationella Kvinnliga Idrottsspelen i Göteborg i augusti 1926. Tävlingarna blev en stor framgång och sågs av cirka 20 000 åskådare. Signaturen "Alex" i Göteborgs Handelstidning skrev:

"Ärade idrottsdamer!

Vi ber att få kapitulera. Vi har hittills stått i hög grad skeptiska inför Eder idrottsliga verksamhet, och ansett kökförklädet för en långt skönare prydnad än någon löparbyx. Denna ståndpunkt, det ber vi er få säga Eder, mina damer, hör sedan gårdagen till det förflutna. Ty vi var på Vallen i går, och vi kom, såg och kapitulerade".

I slutet av 1928 lade Sveriges Kvinnliga Idrottsförbund ned sin verksamhet som följd av att Friidrottsförbundet tog upp kvinnlig friidrott på sitt program. SM för damer anordnades första gången 1927.

Bertil Astby

SKIDIDROTT

Vi kommer på denna och några efterföljande sidor att ta upp några få avsnitt om skididrotten i Sverige. Ämnet är stort då denna idrott är den som i mer organiserad form relativt tidigt fick fäste och utvecklades i Sverige.

Skididrottens organisation idag

Sedan 1908 organiseras svensk skididrott av Svenska Skidförbundet, som har 23 distriktsförbund bland dem Medelpads Skidförbund och Ångermanlands Skidförbund. Den 30 juni 2009 uppgick antalet anslutna föreningar till 1 520 med totalt 186 621 medlemmar.

SSF har till uppgift att främja och administrera skid- och snowboardidrotterna. Verksamheten är uppdelad på dessa grenar: alpint, längdskidåkning, freestyle med skicross, snowboard, speedskiing, telemark, backhoppning med Nordisk kombination, rullskidåkning och skidorientering.

Läget i Västernorrland idag

Här redovisas bara föreningsläget för några av de grenar som SSF administrerar.

Antal föreningar i några av grenarna:

Gren	Medelpad	Ångermanland
Längdåkning	34	44
Backhoppning	0	3
Alpint	6	8

Skididrottens framväxt i korthet

Svensk skidsport är av yngre datum än Norges och Finlands. Visserligen har man i många år åkt skidor i Norrland, Dalarna och Värmland men då för att transportera sig. Först i slutet av 1870-talet började man försöka intressera ungdomen för skidsport.

Första tävlingen i Stockholm gick i februari 1879 på en 1 200 meter lång bana i Bellevueparken. Tävlingen drog hela 2 000 åskådare. Av 60 åkare, kom 35 från norska gardet, som var förlagt i staden. Övriga deltagare var "en norrländsk dam och en lappkvinna samt resten stockholmare".

I januari 1879 bildades Sveriges första skidförening, Stockholms Skidlöpareklubb. Medlemsantalet sjönk för dock varje år och 1886 upphörde föreningen.

Vid Sundsvalls läroverk anordnade 1877 den första ungdomstävlingen. Den gällde dock inte någon längdtävling utan en backlöpning utan stup.

I tävlingssammanhang kom skidorna till användning först fram mot 1880-talet. Enligt "källskrifter" ägde den första backtävlingen i vårt land rum 1879 och "den första större skidtävlingen i världen" år 1884. Det var Nordenskiöldsloppet, 22 mil med start och mål i Jokkmokk. Fem år tidigare hade dock Husebyloppet arrangerats i Norge och 1889 inleddes Uleåborgsloppet i Finland. Ytterligare ett märkesår är 1892, då Holmenkollentävlingarna startade. Samma år gick den enligt hävderna första internationella skidtävlingen i världen i Stockholm den 29 februari.

Nordenskiöldstävlingen ökade längdloppningsintresset i Sverige markant.

I januari 1892 hade några mustaschprydda herrar med Viktor Balck, kallad idrottens fader, i spetsen ett möte på en restaurant i Stockholm. De ingick i den kommitté, som anordnat den internationella gymnastikfesten i Stockholm i maj 1991 men också hade att ordna med de skulder som festen lämnat efter sig. Det var alltså skuldsanering som var huvudämnet för mötet.

Deltagarna var även varmt intresserade av skidsporten och man kom också in på dess ställning, som de ansåg vara verkligen klen. Fler människor borde utöva denna härliga idrott. Något borde göras åt detta! "Låt oss bilda en kommitté och se vad vi kan göra!"

Tankar fanns också att anordna nordiska back- och längdtävlingar i Stockholm. Sagt och gjort: 28-29 februari genomfördes tävlingarna med stort norskt deltagande och en mindre finsk trupp.

Salomon Sahlin, Östersund
vid sekelskiftet 1900
Notera skidlängden!

I längdtävlingen på 30 km kom tre finska löpare först. Norska backlöpare dominerade i stället backtävlingen, som ägde rum i Sirishofsbacken på södra Djurgården. Backen var givetvis improviserad. I programmet utanronserades "backhoppning med 2 m stup (utan staf)", en knix således. Någon riktig hoppbacke fanns ännu inte i Sverige. Tävlingarna blev en publikframgång.

Styrkt av detta kallade organisationskommittén till ett möte den 23 mars 1892 i syfte att bilda en förening för skidlöpningens främjande. Så blev det också. Föreningen för Skidlöpningens Främjande i Sverige, Skidfrämjandet bildades med detta mål enligt stadgarna:

"Föreningens mål är att inom Sverige verka för skidlöpningens utbredande.

Detta mål söker föreningen vinna hufvudsakligen genom att

- 1) årligen anordna täflingar, nationella eller internationella i Stockholm eller å andra orter inom landet;*
- 2) arbeta för bildandet af skidlöpningssklubbar;*
- 3) intressera personer i olika delar af landet att verka i föreningens syften;*
- 4) verka för att goda och billiga skidor samt för skidlöpningen lämpliga fotbeklädnader m. m. finnas tillgängliga för allmänheten;*
- 5) anställa instruktörer för ungdomens handledande."*

I början av 1890-talet fanns det bara på några få orter i Sverige ett klart intresse för skidlöpning och tävlingar: Haparanda, Luleå, Umeå, Arvidsjaur, Östersund, Härnösand, Sundsvall, Söderhamn, Gävle, Orsa, Leksand, Karlstad, Lindesberg, Uppsala och Stockholm.

Skidfrämjandet anordnade skidtävlingar på dessa 15 orter redan under första verksamhetsåret. 1893 infördes de nationella tävlingarna med Uppsala som första tävlingsort.

Skidfrämjandet ville få ungdomen att anamma skidåkning. Och för det måste ju flickorna och pojarna ha tillgång till skidor. Ett sätt att ordna detta var att få landets slöjd- och folkskolor att tillverka skidor, som sedan kunde delas ut till skoleleverna. I annonser i Svensk Lärartidning 1895-96 erbjöd sig Skidfrämjandet att sända modellskidor till de skolor som önskade. Ett stort gensvar blev det, 108 modellskidor sändes ut. Senare försåg man även skolorna med brättjärn och andra verktyg, förberedda skidämnen, kasserade militärskidor för omslödning till barnskidor mm.

Skidfrämjandet deltog tidigt i olika utställningar för att visa vad Sverige kunde göra vad gällde skidutrustning. Vårt att notera är att skidor från Härnösands folkskolor visades vid en skolutställning i Lyon 1914!

Som framgår av efterföljande artikel upphörde Skidfrämjandet att anordna skidtävlingar för vuxna från och med säsongen 1931-32. Fortsättningsvis koncentrerades verksamheten på allmän skidpropaganda, kurser, utflykter, byggande av hopp- och slalombackar, att främja skidslöjd i skolorna och att intressera ungdomen för skidsport.

Källor: Skid- och Friluftsförbundet årsbok 1968, Skidfrämjandets årsskrifter, Sportens Lille Jätte.

Bertil Astby

Tidiga skidföreningar i Västernorrland

I boken Skidsportens historia finns dessa äldre skidföreningar upptagna bland dem som hade skidor på sina program under säsongen 1902-03.

1893: Skidklubben Vidar i Sundsvall, Skidklubben Enig i Nyvik, Gustafsbergs IF, Alnön, Föreningen för skidlöpningens främjande i Sundsvall med omnejd, Skönvik-Östrands IF i Skön.

1894: Skidklubben Framåt i Mon, Svartviks IF.

1896: Väija Skidklubb i Bollsta, Tunadals Idrottsförbund i Skön.

1897: Sundsvalls gymnasie Idrottsklubb, Sundsvalls IF.

1898: Kramfors IF, Skidklubben Viking i Sundsvall, Ramsele IK, Heffners IF i Skön, Skidklubben Stjärnan i Svartvik.

1899: Junsele skidlöpareförening, Sandö skidklubb, Strömnäs skidklubb i Frånö, Lugnviks IF, Skidklubben Dalen i Weda, Johannedals Idrottsförening i Skön, Skidklubben Bore i Sund.

I Härnösand fanns vid denna tid bland andra Hernösands Skidlöparklubb, Hernösands Skidlöparförening och Hernösands Sportklubb, vilka alla drev skidsport.

Vart tog vintersporten bandy vägen?

En idrott som verkar på väg att försvinna är vinteridrotten bandy. Idag finns 6 föreningar registrerade hos Medelpads och Ångermanlands Bandyförbund: IK Fjäll, Överturingen, Selånger SK Bandy, Söråkers IF, Östavalls IF, Kramfors Bandy och Härnösands AIK. Seniorbandy på herrsidan har bara bedrivits av Söråker, Selånger och HAIK.

Bandy i Västernorrland kom igång redan 1907 och kanske t o m tidigare. DM spelades för första gången vintern 1913.

Säsongen 1948-49 verkar ha varit ett toppenår för bandyn i länet med hela 27 föreningar i seriespel.

Medelpad: Fagerviks GIF, Heffners IF, Hässjö IF, Kubikenborgs IF, Bergforsens IF, GIF Sundsvall, Essviks AIF, Ljunga IF, Ånge IF, Fränsta IF och Alby IF.

16 föreningar i Ångermanland: Sandslåns SK, IF Älgarna, Mariebergs SK, IFK Nyland, Bollsta IK, IFK Härnösand, Sandvikarna, Sollefteå GIF, Skogs IF, Nordingrå SK, Teknis IF, Härnösands AIK, Ådalssliden, Backe IF, IF Frej och Hotings IF.

Skidförbundet bildades på Hotell Knaust

Skididrotten i Sverige fick sin första centrala organisation då "Föreningen för skidlöpnings främjande" bildades 1892. "Den svenska idrottens fader", Viktor G Balck, återfanns bland stiftarna. Målet var att skapa ett allmänt intresse i Sverige och medlet skulle vara tävlingsverksamhet. Inte för att man skulle få rekreation i första hand utan som ett led i en folkhälsokampanj, att stärka nationalkänslan och försvaret.

Skidklubbar bildades och samlades i distriktsförbund.

Riksidrottsförbundet, RF, hade bildats 1903 och vid ett möte i april året därpå beslöts att bilda sektionstyrelser för de olika specialidrotterna. Ordförande för skidsektionen blev kapten B Festin, som var en av Främjandets ledande män. Festin agerade i egen sak för Främjandets intresse. Han meddelade att något arbete av RF:s skidsektion inte erfordrades, då Främjandet skötte detta så bra.

Det knorrades i skidföreningarna. Man ville bli jämställda med andra idrotter, som sorterade under RF och som organiserat sig som verkliga förbund med årsmöten och egna mästerskapstävlingar. Skidfrämjandet stod utanför RF och kunde således inte arrangera tävlingar om svenska mästerskap eller dela ut mästerskapstecken.

Främjandet kontrade på sommaren 1908 och förbjöd RF:s distriktsförbund att handha skididrotten och ordna DM-tävlingar.

Nu reagerade RF. Den 11 december samma år stegar en trio av Sveriges genom tiderna mest berömda och betydelsefulla idrottsledare upp för den världsberömda trappan på hotell Knaust i Sundsvall.

Trion bestod utav J Sigfrid Edström, ASEA-direktören en av världsidrottens största ledare, som blev olympisk gud med presidents rang. Nummer två var Erik Bergvall, simsportens fader, myndig Stadionchef och sakkunnig författare. Den tredje i trion var Anton Johansson, närmaste granne till kungliga slottet och svensk fotbolls dominerande gestalt i många herrans år.

De "tre vise männen" var utsända av RF, vars ordförande Edström var. "Männen" följdes av 17 ombud, representerande 80 till RF anslutna föreningar.

J S Edström klubbade ett enhälligt beslut. Svenska Skidlöpningsförbundet var ett faktum. 1911 förkortades namnet till Svenska Skidförbundet.

Det pågick en långvarig tvist mellan Främjandet och RF angående monopolet på skidåkning i landet. Först år 1930 förklarade Främjandet att man "överger tävlingsverksamheten" och helt ägnar sig åt "motions- och turistskidåkning".

Källor:

Skidans Vänner, 75 år på skidor

Medelpads Skidförbunds Jubileumsskrift 1999

Leif Thunman

Underliga vägar i herrans skidspår.....

Undertecknad som var aktiv tävlingsskidåkare på 60-talet vill berätta om hur vägar och "skidspår" kan korsas.

Vid slutet av 60-talet slutade min skidkarriär då jag gick på folkhögskolan i Mellansel och det fanns inga träningsmöjligheter i form av elljusspår. Efter skidkarriären har jag inte haft kontakt med mina forna skidåkarkontakter i vare sig i min förening Hägglunds IOFK, eller mina konkurrenter.

Träffade en flicka (min fru) på Hampnäs folkhögskola och hennes föräldrar hyrde ett sommarställe på Kattastrand i Härnösand. Där stötte jag på Pär Tjärnlund, som bodde på stället och som tävlade för Brännan i samma klass i både skidor och orientering och som jag på 60-talet tävlat många gånger med. En första slumpartad träff.

Åren gick och bland många andra intressen började jag att forska på en predikant som kallades "Mästaren från Anundsjö". En predikant som vandrade i Norrlands inland på 1920-talet och hade sju kvinnor i släptåg. Han höll till mest i Solberg och blev mycket omskriven.

Jag kom ganska långt i denna forskning och höll även några föredrag om "mästaren".

Förra året ringde en man och presenterade sig som Erik Sjödin och började berätta att även han forskade på "mästare" och hade sett mitt namn på nätet i samband med något av mina föredrag.

Han berättade vidare att vi var skidlöparkompisar och låg ofta nära varandra i prislistan. Jag tror att han tävlade för Myckelgensjö eller Rödvattnet. En andra slumpartad träff.

Han berättade vidare att han fått en lådkamera som han fotograferade skidlöparna med. Han skickade två foton från tävlingsspåret. Ett på mig och ett på Pär Tjärnlund vid DM 1962 i Rossön som jag vann. Han hade även antecknat resultat, väder, vallning från de flesta tävlingar där vi deltog.

I sommar kom han och hälsade på och vi sågs igen efter nära 50 år.

Han gick även de 50 meterna till min granne Pär Tjärnlund som han hade gått på folkhögskola med för ca 40 år sedan. En tredje slumpartad träff.

Erik Sjödin är en mycket aktiv och kunnig person som hemma i Hedemora arbetar med skidlöparminnen mm. Han har tex. nyligen intervjuat Sixten Jernberg till en publikation. Vi kommer säkert få nytta av hans kunskap och intresse. Han är ju från länet och har en fru som arbetar i Kramfors.

Bo-Anders Öberg

Första skidtävlingen i gick i Sundsvall

Svensk skidsport är av yngre datum än grannländernas. Visserligen åktes det skidor på olika håll, men det var uteslutande ett fortskaffningsmedel. Först i slutet av 1870-talet började man, efter norskt mönster, intressera ungdomen för skidsport.

Den första kända skidtävlingen i Sverige arrangerades 1877 i Sundsvall, på slutningen ovanför Väst-hagen. Där hade rektor Hjalmar Söderbaum vid Elementarläroverket samlat skolans pojkar till ädel kamp i backlöpning utan stup. Fyra år senare var pojkarna mogna för en kortare längdlöpning på ett par hundra meter.

Vid det senare tillfället riktade rektorn dessa ord till sina elever:

”Nämn mig en idrott, som går upp mot skidlöpning! Mod och djärvhet, vighet och spänstighet, säkert öga och rask beslutsamhet – se där vad som fordras av en god skidlöpare. Och därjämte vilken fröjd för själ och sinne att på skidor tillbringa en vinterdag i det fria, än sökande sig fram genom skogen och le-

tande sig uppför bergen, än löpande utför och genomfarande de öppna dalarna med en fart, som lämnar den snabbaste ryttare bakom sig, och med en lätthet som om inga svårigheter funnos i livet!”

Föreningen för skidlöpnings främjande, Främjandet, ordnade 1893 sin första nationella tävling, som kom att bli ett slags inofficiellt svenskt mästerskap därefter. 1899 hölls tävlingarna i Sundsvall och en av sträckorna var ett distanslopp mellan Sundsvall – Härnösand – Sundsvall, 96,4 km. Lappen Lars Olofsson vann på tiden 8.41,46.

Den första nationella damtävlingen hölls över 5 km i Sundsvall 1899. Skidklubben Vidar var arrangör. Den enda deltagande lapskan, Kristina Andersson från Frostviken, *Lapp-Kristina*, fick inte sin tid räknad i den ordinarie tävlingen enär lapskor på denna tid ansågs vara sina svenska medtävlarskor alltför överlägsna.

Leif Thunman

Första SM-tävlingen i Härnösand

Det första officiella svenska mästerskapet gick av stapeln i Härnösand, Volontärskolan, den 19-20 februari 1910. Landshövdingen Bergenholtz ledde förarbetet med tävlingarna. Vid tävlingarna utdelades inte bara pokaler och mästerskapstecken utan ”äfven distriktsförbundets nya, ståtliga medalj, hvilken anses vara en af Sveriges vackraste och dyrbaraste i sitt slag”.

Förutom längdlöpning på 30 och 60 km för herrar så förekom i anslutning till SM-tävlingarna fältskjutning på skidor, backtävling i Helletorpsbacken samt längdåkning för skolungdom. Även en hockeymatch (bandy) spelades på Nattvikens is mellan IFK Härnösand och IFK Nyland. Härnösand vann med 11-1. ”Att märka är emellertid att Nylandsborna på grund af isförhållanden där uppe ej haft tillfälle träna. De enda öfningarna de haft ha de måst företa – å landsvägen”.

Tävlingarna genomfördes i flera plusgrader, sämsta tänkbara väderlek. 30 km-loppet, som hade hela svenska eliten på startlinjen, vanns av Nils Adolf Hedjerson, Djurgårdens IF med tiden 2.59,24. Andraplatsen tog Harald Ahrman, Jokkmokks SK och på tredje plats finner vi Bernhard Strömberg, IFK Härnösand. 41 deltagare startade.

60 km-loppet, två varv på 30 km-banan, startade kl. 07.00 på söndagsmorgonen och segrade gjorde Janne Nordlund, Jokkmokks SK, på tiden 6.05,24. Som tvåa placerade sig Bernhard Strömberg från IFK Härnösand. Trea kom den mer kände Haldo Hansson, Östersund, och på nionde och sista plats stakade K J Nees, Kramfors IF, in. Nordlund hade i det tunga föret vallat med en blandning av tjära, lut och blyerts, något att prova vid nästa skidtur.

Segraren Nordlund beskylldes för fusk, då han tränat över 30 km en vardag i veckan. Hejderson, som vann 30 km, ådrog sig publikens missnöje eftersom han åkte i bara skjortan med hängslena utanpå. Dessutom stakade han mest hela vägen.

Damerna gjorde sitt intåg på SM-arenorna år 1917.

Källor:

Skidsportens historia
Västernorrlands Allehanda
Nordiskt Idrottslif

Leif Thunman

Vinter-Paraolympics började 1976 i Örnsköldsvik!

Våren 1974 kontaktade Svenska Handikappidrottsförbundet Örnsköldsviks Kommun för att höra om Kommunen var intresserad av att vara medarrangör av de första olympiska spelen i vinteridrott för handikappade 1976. Kommunen visade intresse och det internationella handikappidrottsförbundet med Sir Ludwig Guttman i spetsen som ordförande utsåg Sverige och Örnsköldsvik till värd för de första olympiska vinter spelen för handikappade.

Sedan slutet av 40-talet då den första internationella handikapptävlingen genomfördes i Stoke Mandeville hade handikappidrotten spridits till flera länder med allt flera utövare. Tiden var nu mogen att arrangera historiens första vinter-OS. Stig Wahlström, kassör och sekreterare i Ångermanlands skidförbund, utsågs till generalsekreterare, och Hans Nordin mångårig ledare i Friska viljors slalom sektion, blev tävlingsansvarig för alpina tävlingarna och jag, Ola Olsson sport- och fritidskonsulent i kommunen fick ansvaret för längdtävlingarna.

En arbetsgrupp med Bengt Hollén, Hans Lindström och Alf Nygren från Svenska Handikappidrottsförbundet samt 5 personer från Örnsköldsvik skulle förbereda det största vinterevenemang för handikappidrott, som hade varit i Sverige.

De två idrotterna var längdåkning och stafett på skidor och i de alpina grenarna, slalom, och storslalom.

De lokala föreningarna i Örnsköldsvik ställde upp med olika funktionärer.

Tävlingarna invigdes lördagen den 21 februari 1976 med pompa och ståt i ”Kempehallen”. Många tårfulla ögon kunde ses i den cirka 2 000 stora publiken när de 17 olika nationerna med blinda, synsvaga, amputerade och rullstolsburna marscherade in på arenan.

Tal, underhållning, presentationer och invigningstal av landshövdingen blev en fin start på en fantastisk vecka. Förutom de ca 200 idrottsmän och idrottskvinnor med ca 200 ledare kom andra fina besök till tävlingarna .

HMK Karl den XVI Gustav kom en dag och hann både se tävlingarna och vara prisutdelare. Jordbruksminister Svante Lundqvist var också på besök.

Eftersom jag tillbringade den mesta tiden vid längdtävlingarna så blir det några minnen därifrån jag kan berätta just nu.

Klassen på de svenska , norska och finska längdåkarna var så bra att vi direkt fick problem med att serva med följeåkare till de synsvaga och blinda. Några telefonsamtal till försvaret resulterade i att överbefälhavaren direkt bestämde att idrottsplutonen från I 5 i Östersund skulle vara där som följeåkare. De tilldelades var sin aktiv som de sedan följde hela veckan, så det blev ju också för dem en intern tävling om att få ”sin” åkare att göra bra resultat.

De nordiska åkarna var överlägsna resultatmässigt men prestationerna var minst lika bra längre bak i resultat-

listan.

Tävlingarnas ”gentleman” var den kvinnliga ledare, som upptäckte att alla åkte förbi hennes åkare och därför beordrade ett speciellt träningspass i att träna spårbyte så att de snabbt kunde byta spår när de blev omkörda.

25 årige Bill Howanic från USA var kanske den färgstarkaste deltagaren med sitt glatt målade träben. Han hade varit med om en helikopterkrasch i Vietnam och mist benet. Han kom helt utan utrustning men fick låna skidor mm av mig så att han kunde fullfölja tävlingarna.

Hela truppen från Belgien kom utan skidutrustning. De trodde funktionärerna skulle hålla dem med all utrustning. Det löste sig tack vare Åke Holmström, KIWA AB, som räddade det hela genom att låna ut skidor, stavar och skor från sitt företag.

Den helt blinde gentlemannen från Uganda Tofferi Kibuka hade för några år sedan kommit till Norge och där lärt sig åka skidor. Nu fick han representera sitt land på OS. Damerna i Bredbyn tyckte synd om den mörkhyade skidåkaren och stic-kade bland annat van-

Program

Lördag 21 feb:	Invigning i Kempehallen
Måndag 23 feb:	Längd: H 10 km, H 15 km, D 10 km Alpint: slalop D och H
Tisdag 24 feb:	Alpint: slalom H
Onsdag 25 feb:	Längd: H 5 km, H 10 km, D 5 km
Torsdag 26 feb:	Tävlingsfritt
Fredag 27 feb:	Alpint: storslalom H
Lördag 28 feb:	Längd: stafetter M 3x10 km, D 3x5 km Alpint: storslalom H o D Avslutningsceremoni

tar, som han fick som extra pris.

Dubbla handikapp hade Rene Pernod ifrån Frankrike. Han var en av dem som kämpade långt ner i kön. Helt blind och med en arm amputerad kämpade han sig fram i spåret.

Spelens hurtbulle utnämner vi schweizaren Jean Pierre Carrell som genomförde tävlingarna i T-skirt.

Lubomir Ivancik hade ingen nationalitetsflagga under spelen. Han hoppade av från sitt hemland Tjeckoslovakien efter den ryska invasionen 1968 och bosatte sig Marburg i Västtyskland.

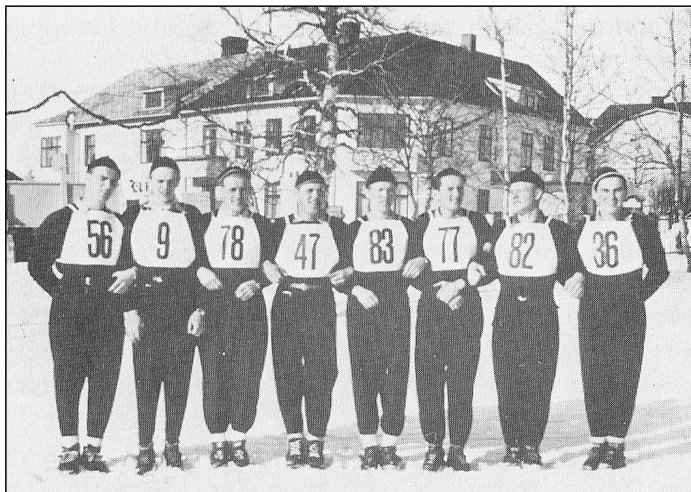
Han fick varken tävla för Västtyskland eller Tjeckoslovakien, han var vad man kallar statslös. Det löste sig så att han fick åka utom tävlan.

Naturligtvis hände det mycket under denna intensiva vecka i Örnsköldsvik. Vi kan ju se i dag hur handikappidrotten har utvecklats. Men trots allt lades här grunden till det som idag har blivit ett jättearrangemang, Paraolympics.

Ola Olsson

Friska Viljor – en av landets främsta skidklubbar genom tiderna

IF Friska Viljor är en av landets främsta klubbar vad gäller antalet SM-tecken i de olika skidgrenarna. I det fallet är det – så vitt vi kan förstå – endast Åre SLK och Östersund-Frösö SLK som slår den klassiska öviksklubben på fingrarna.

FV:s backhoppare vid SM i Kiruna 1948:

Fr. v.: Erik Nordin, Bror Östman, Diman Lindström, Folke Norberg, Sven Bohman, Gunnar Skogsberg, Aritz Hällberg, Kåre Karlsson

Backhopparna har samlat på sig flest mästerskapstitlar. Men individuellt är Bengt "Silver-Bengt" Eriksson den vinstrikaste. 19 titlar, varav 9 individuella guld hann det bli för Bengt, som numera bor i Delsbo, Hälsingland.

Han dominerade nordiska kombinationen åren kring OS i Cortina, där han fick smeknamnet "Silver-Bengt". Fyra SM-guld i svit blev det åren 1955-1958. Sitt sista SM tog han för tio år efter bragsilvret i Cortina.

Efter Bengt Eriksson kommer Fredrik Johansson med 15 titlar (två individuella), Nils Lund 14 (4 individuella) och Kjell Sjöberg 14 titlar (två individuella).

Apropå Kjell Sjöberg ska sägas att han tog VM-brons i Oslo 1966. Tolv år dessförinnan blev en annan FV-profil i backhoppning, Bror Östman, VM-trea i Falun.

Utöver ovan nämnda SM-guld kan följande påpekas:

- 1939 vann trion Arne Eriksson, Sven Edin och Donald Johansson hem stafettguld vid SM i Filipstad.
- Margit Åsberg-Albrechtsson tog fem individuella (plus två i lag) SM-guld under sin period i FV.
- Även Vivi-Anne Wassdahl tävlade under några år för Friska Viljor. Två SM-guld, i slalom 1959 och storslalom 1961, under den tiden.
- Tre SM-titlar i backhoppning (1938, 1939 och 1941) och ett i slalom (1938) vann Sven Selånger (Eriksson), mer allround än många.
- Sandra Hälldahl är Friska Viljors enda medaljör i junior-VM. Hon var tvåa i storslalom 1995 och vann slalom året därpå.

Jan Nordin

Tänk hur saker och ting utvecklats på skidsidan!

På den gamla, goda tiden fanns det till exempel en skidfabrik i Örnsköldsvik. Det handlade om Splitkein, som var igång i 32 år.

Det hela började i Norge 1935, där man hade tagit fram en skida som blev en sensation. Skidan limmades i tre skikt i stället för två, vilket gav många fördelar jämfört med föregångarna: en lättare skida, med ett spann som höll och dessutom slog den sig inte.

Detta kan man läsa i Friska Viljors fina jubileumsbok "Friska Viljor 100 år" från 2005, med förre ÖA-medarbetaren (var bl a tidningens chefredaktör under en period) som ansvarig. Det är Jerry själv som berättar historien om Splitkein.

Vi citerar:

"Det tog bara några månader så hade skidan erövrat de nordiska länderna och delar av Europa.

Samma år som Splitkeinskidan gjorde sitt segertåg över Europa (det handlade alltså om 1935. Vår anm.) så fick Örnsköldsviks Skidfabrik ensamrätt på tillverkningen i Sverige. Fabriken, som ägdes av familjen Näslund, började snabbt växa och från blygsamma 513 par introduktionsåret svingade sig försäljningen upp till 100 000 exemplar.

Konsekvenserna lät inte vänta på sig; den gamla fabriken blev för trång men en ny "stod och väntade" på Äsvägen där

nuvarande Malux finns. När de nya lokalerna stod färdigt kunde produktionen fördubblas och antalet anställda steg till 35 personer.

Det finns en del intressanta siffror från premiäråret i nya fabriken. För 30 000 par skidor gjorde man av med 11 500 kubf björk, 3 500 gran, 3 500 hickory, 1 750 bok.

Kalaset kostade 600 000 kronor. En Splitkeinskida årgång 40 innehöll 44 bitar som fogades samman till den skida som kom att "äga" marknaden under många år."

I ett programblad från 1946, Kongsbergsdagen den 25 mars i Örnsköldsvik, annonserar Splitkein att vid SM-tävlingarna åkte 50,4 procent på Splitkein – övriga elva skidtilverkare delade på 49,6 procent...

I mitten på 40-talet sålde familjen Näslund Splitkein AB till Hägglands, i vars ägo tillverkningen stannade till dess

att företaget lades ner 1967. Konkurrensen i Mellanuropa hade då blivit Splitkein övermäktig.

Vi citerar slutklämmen på den artikeln om Splitkein, vars fakta är hämtade från Örnsköldsviks Skidfabrik:

"För många örnsköldsviksbor var det bara Splitkein som gällde – i alla dess former; backe, slalom, längdåkning – och en och annan kunde också köpa sin bandy- eller hockeyklubba på fabriken."

Idag finns ingen skidfabrik alls i Sverige!

Jan Nordin

Skidklubben Vidar i Sundsvall

En lokalavdelning i Skidfrämjandet bildas

I början av januari 1893 fanns i Sundsvalls Tidning en annons införd med uppmaning till skidintresserade att infinna sig på kvällen den 9 januari i rådstuverättens sessionssal för att bilda en lokalavdelning till Föreningen för Skidlöpningens Främjande i Sverige. Undertecknade var läroverksadjunkten Erik Collinder, borgmästare Rudolf Björck, O. Söderbaum, Th. R. Thuresseon och R. Ekholm. Föreningen för skidlöpningens främjande i Sundsvall med omnejd bildades programenligt och till styrelse valdes "inbjudarna" och läroverkets gymnastiklärare löjtnant Gustaf Hellgren med borgmästaren som ordförande.

Skidklubben Vidar bildas

I Skidfrämjandets program stod bl a "att verka för bildandet av skidklubbar". Collinder gick genast i gång med det uppdraget. Samma dag som en notis om lokal-föreningens tillkomst fanns i Sundsvalls Tidning fanns också en annons där skidlöparna i staden inbjöds till möte den 12 januari för bilda en skidförening.

Dagen efter detta sammanträde kunde man läsa i ortspresen att Skidsportklubben Vidar bildats och att till styrelse valts adjunkten E. Collinder, ordförande, arkitekten A. Bugge, vice ordförande samt K. Bergman, R. Boström, A. Eriksson och V. Lange.

Klubben beslöt att börja sin verksamhet nästföljande söndag med en utfärd på skidor till "Norrberget".

De första tävlingarna

De första längd- och backtävlingarna kom till stånd redan i mars 1893 och var ett samarrangemang av Skidfrämjandets lokalförening i Sundsvall och Vidar.

Referatet nedan ger en målande och tidstrogen bild från denna tid:

"Tävlingarna hava omfattat dels längdlöpning dels backåkning med gemensamma pris för båda.

Detta senare är en nyhet för vårt land, som aldrig förut torde tillämpats här, varemot det är mycket vanligt i Norge. Enligt denna princip lönas icke längdlöparen med särskilt pris och backåkaren med särskilt, utan priset tilldelades den, som därjämte besitter de egenskaper, som sätts på prov under färden utför en svindlande höjd. Principen är tydligen god, för så vitt man med sporten åsyftar att eftersträva utbildandet av verkliga, allsidigt utvecklade skidlöpare.

I lördags ägde längdlöpningen rum.

Över en bana av två mils längd kämpade då aderton unga män om segerns pris. Man måste förvåna sig över denna kraft och uthållighet, som icke svek en enda av

de aderton unga männen på ett område där de alla voro diletanter.

I går gällde det för de raske sportmännen att avlägga prov på den icke mindre fordrande konsten att med säker fot och säkert öga styra den slintande skidan utför ett svindlande stup.

Läroverksadjunkten Erik Collinder

I en brant sluttande skogsglänta vid Norra stadsbergets fot skulle tävlingen äga rum. Ungefär i loppets mitt hade uppkastats tre olika höga s.k. gupp, avsedda för de olika avdelningarna, den minsta 90 cm och den största nära två meter hög.

Långt före tävlingens öppnande, som skulle ske kl. 1 i middagen, började publiken talrikt strömma till. På ömse sidor av banan hade man i närheten av guppen uppfört två flaggprydda läktare, mot särskild avgift tillgängliga för allmänheten. Dessa voro snart upptagna till sista plats. Den stora massan bildade en tät spetsgård längs banan.

Vädret var ingalunda gynnsamt för löpningen. Solen brände vårvarm mot den ny fallna snön, som sjönk ihop och blev så våt att man kunde krama den till bollar. Emellertid vad ville man göra leken var börjad, man måste bringa den till slut. Från musikestraden tonade en vals, prisdorna intogo sina platser och publiken stod i spänd förväntan, då en hornsignal från slutningens krön gav till känna att den förste löparen nu startade...".

"Skogsgläntan vid norra bergets fot" där den första backtävlingen hölls. Röda hoppet vid nuvarande Västhagen. (1893).

Källa: Skidklubben Vidars jubileumsskrift 1968

Bertil Astby

Sollefteås första skidtävling

1898 bildades Sollefteå gymnastik och idrottsförening. Initiativtagare var köpmannen Erik Åkerlund. Föreningens förste ordförande blev Major A Hårleman.

Året därpå 1899 upptogs skidåkning på programmet Den 26 februari samma år anordnade man den första tävlingen. Inbjudan till tävlingen löd:

”Härmed får vi uppmana envar skidåkare att deltaga i en av Sollefteå GOIF anordnad tävling på skidor med start vid järnvägsgrindarna från Hullsta över Tjäll, Strinne och Skedom till Sollefteå ca 17 km. De tävlande indelas i två grupper. Nämligen lappar i den ena och amatörer i den andra.

I gruppen lappar utdelas två priser a 10 och 5 kronor kontant till respektive förste och andre pristagare.

I gruppen amatörer utdelas fyra priser, bestående av värdeföremål a 20, 15, 10 och 5 kronors värde, dock med villkor för lapparna att taga bättre tider än deltagarna i amatörgruppen.

Tävling i backlöpning äger rum i Engmansbacken samma dag klockan 1 och de tävlande indelas i grupper om 15 år och däröver samt under 15 år.

I backtävlingen kommer även priser att utdelas.”

Starten gick i 26 graders kyla med ett 15 tal åkare, däribland tre lappar. Segrade i amatöravdelningen gjorde Georg Hallström, Sollefteå, med tiden 1.37.05. Bland ”proffsen” blev lappen Anton Larsson etta med tiden 1.56.20. Alltså nära 20 minuter sämre än Hallström.

Om lappen Larsson ändå fick sitt pris går det ej att få någon klarhet i.

(Utdrag ur Sollefteå GIF:s Jubileums bok som 100 åring)

Ola Olsson

Hur långt är 30 km?

I mars 1900 arrangerades den första skidtävlingen i Sollefteå där föreningar från andra orter fick delta. En härnösandsbo vid namn Gerhard Nordin segrade.

Sollefteås egen storrännare Hadar Wallmark slog igenom med dunder och brak vid en tävling i Junsele 1902. Nu tävlade både lappar och amatörer i samma klass. Tävlingen hölls på en 30 km lång bana. Wallmark vann förkrossande på tiden 2.28.25. Denna tid är så överlägsen att arrangörerna beslöt att kontrollmäta banan och fick då till sin förvåning se att den var längre än de stipulerade trettio kilometrerna.

(Utdrag ur Sollefteå GIF:s jubileumsbok)

Ola Olsson

Enorm hoppbacke i Sollefteå

”Sollefteå - skidornas stad” kunde vi läsa redan 1934 när FIS-spelen, Internationella Skidförbundets tävlingar, i längdåkning och backhoppning genomfördes i staden. Tävlingarna kallades internationella Sollefteåspelen med backhoppning, nordisk kombination och längdåkning på programmet. Dessa spel kan man betrakta som inofficiella VM-tävlingar.

Detta år lyste snön med sin frånvaro och ändå var det i februari. En väderspåman ”abborrhuggen” Mellander såg dock i sina ”instrument” att nederbörd var på väg.

Onsdagen den 21 mars inleddes spelen med ett 18 km lopp. Tävlingen flyttades till Graninge, där det fanns snö, och dit bl a publik och åkare transporterades med järnväg. Starten på tävlingen var vid järnvägsstationen

Tävlingen dominerades av Finland som tog alla tre medaljplatserna och bäste svensk blev Artur Häggblad på 4:e plats. Cirka 2 000 personer såg tävlingen och Sveriges Radio rapporterade genom reportern Sven Jerring.

Snön kom och söndagens backhoppning sågs av omkring 20 000 åskådare vilka imponerades av den nybyggda hoppbacken. Dagens Nyheter tyckte att backen var enorm med ett torn som var 95 m högt eller som ett höghus på 31 våningar, 2 gånger Kungstornet i Stockholm. Hoppbacken byggdes 1931-1933 som beredskapsarbete. Över 28 000 dagsverken lades ned till en kostnad av 209 000 kronor. Publiken fick också se hopp av norrmännen Reidar Andersen och Sverre Kolterud.

Måndagen den 26:e mars gick spelens 5 mil med start och mål på I 21:s kaserngård. Sverige tog över den finska sisun och tog en dubbelseger genom Elis Wiklund och Nils Englund.

Stor glädje bland åskådarna var det då landshövdingen delade ut guldmedaljen till Salsåker-Ullångeråkaren och Sverigerepresentanten Elis Wiklund.

Sollefteå var nu satt på världskartan för skidåkningen och enligt Torsten Tegnér Idrottsbladet gjorde Sollefteå ett mönsterarrangemang.

Tävlingarna gav ett överskott på 20 000 kronor.

Ola Olsson

Klipp från 1905 - skridsko

Ur Nordiskt Idrottslif 1905-03-15:

Skridskotävlingar i Sundsvall. Den 5 mars hade Idrottsföreningen Kamraterna tävling i konståkning å sin skridskobana. Isen var utmärkt och vädret det gynnsammaste. De tävlandes prestationer voro i allmänhet rätt goda, i synnerhet briljerade Tor Ekholtz med en elegant och smidig hållning men tecknade figurerna ibland något osäkert. Kunde våra förmågor få komma under ledning af någon förstklassig åkare, så skulle de helt säkert komma att gå långt. Försök ha gjorts att kunna få till stånd en sådan instruktionskurs men tyvärr strandat. Hopp finnes emellertid om att få sådan till nästa säsong.

Resultat: Juniörernas tävling: 1. E. Askling, I. F. K., 88 p.; 2. Stig Eriksson, d:o, 54 p.; 3. H. Lundqvist, d:o, 44 p.

Seniorernas tävling: 1. Tor Ekholtz, I. F. K., 227 p.; Arthur Thelin, d:o, 199 p.; 3. Thorsten Blom, d:o, 175 p.

Prille

Finsk åkare vann skidtävling - sprang om svensken i spurten!

I Skidfrämjandets årsbok 1909-1910 "På Skidor" lästa jag om en skidtävling i Helsingfors i mars 1909, där en finsk skidåkare vann 3-milen tack vara att han på upploppet tog av sig skidorna och sprang om den svensk som ledde loppet. Inte sjutton hade jag tänkt att det gick att vinna på det sättet!

Den 8 mars 1909 gick Helsingfors Skidklubbs internationella skidtävling på 30 km. Till denna tävling hade 25 av Finlands bästa skidåkare samt John Modén och Haldo Hansson, båda från Östersunds Skidlöpareklubb.

Banan var 10 km lång och kördes 3 varv. Spåret var "såsom rent idealiskt" draget så när på några tvärbranta och snåriga utförsbackar. Tävlingen hade gemensam start, vilket var ovanligt på den tiden.

Det var finska åkare som var i ledningen under större delen av loppet. Föret var strävt och det snöade under hela loppet. Vid andra varvningen ledde tre finska åkare, 30 sekunder Modén och ytterligare 30 sekunder före Hansson.

Loppets avslutning blev verkligen dramatisk med för oss idag synnerligen ovanligt spurt:

"Då för tredje gången signalen ljud från järnvägsbanken, nådde spänningen vid målet sin höjdpunkt. Man förstod, att förste man måste ha passerat järnvägen, men denna gång hördes inga jubelrop. Jag vågade knappast ana anledningen och hoppas, förrän i detsamma jublet bröt löst. Haldo Hansson hade efter en glänsande löpning på sista kvarvet gått förbi samtliga sina medtäflare och löpte först under järnvägsbron, men med Koskenkorva hack i häl efter sig. Lifvad af tillropen från de talrikt församlade åskådarna tog denne en spurt till fots med skidorna i händerna, passerade vår duktige Haldo i en liten uppförsbacke och nådde målet 2 sek. före denne. Så på ett hår hängde det, att Koskenkorva räddade äran."

"Att särskildt yttra mig om det finska löpsättet torde vara öfverflödigt, ty det känna vi alltför väl från de finska besöken vid våra täflingar. Däremot torde det möjligen vara af något intresse att i detta sammanhang nämna några ord om det hos oss så omstridda sättet att under pågående tävling aftaga skidorna på svåra ställen i terrängen. Flera finska auktoriteter på skididrottens område funno nämligen detta sätt att löpa skidor praktiskt sedt vara det enda riktiga. De betecknade som en oklokhed att icke aftaga skidorna på sådana platser i terrängen, där ett löpande på skidorna endast onödigtvis tröttar och vållar tidsförlust, för att icke tala om den risk att afbryta skidorna, som alltid uppstår vid löpning i branta, snåriga och steniga sluttningar. Vidare betonades, att skall vid en tävling bestämmelsen att icke aftaga skidorna gälla, bör tävlingsspåret vara så uppångat, att skidlöparen kan löna utan risk att få sina skidor förstörda."

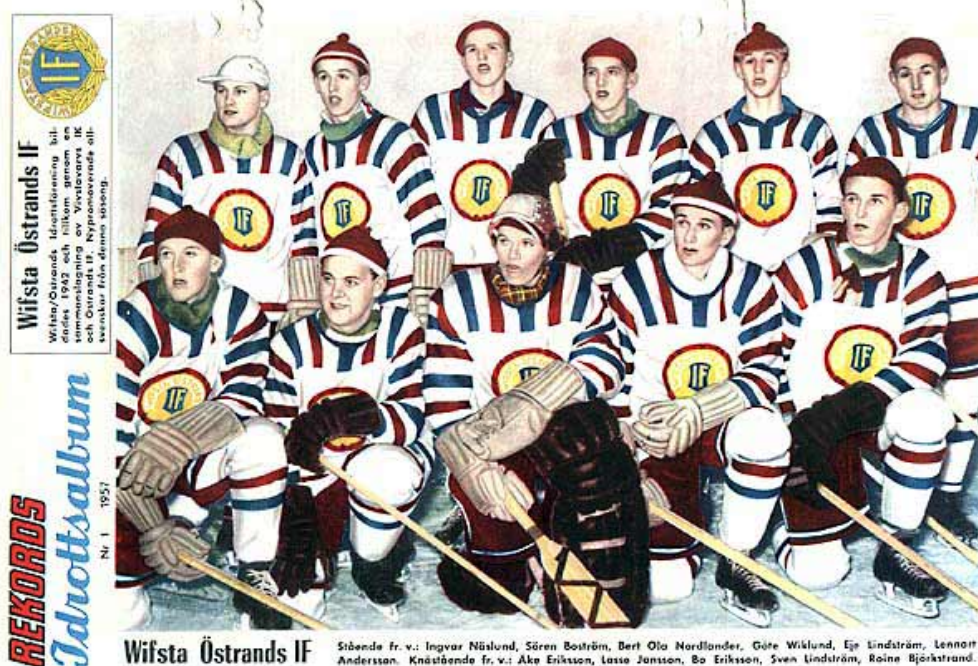
Bertil Astby

Håller Timrå IK hela vägen?

Timrå IK leder för stunden kvalserien till Elitserien. Vi hoppas väl alla att laget håller hela vägen och återfinns i högsta serien även nästa säsong. Bilden nedan visar laget som gick upp i Elitserien 1956.

Klubben bildades under namnet Wifstavarvs IK den 11 maj 1928. 1942 slogs föreningen samman med Östrands IF. Nya namnet blev Wifsta/Östrands IF. 1938 började klubben med ishockey och de första matcherna spelades den 2 januari då W/Ö vann över GIF Sundsvall och Östrands IF över Heffners IF.

Båda timrålagen spelade i Medelpadsserien det året med Fagervik, GIF Sundsvall, Kubikenborgs IF och Matfors IF som övriga lag. Säsongen 1955-1956 gick W/Ö upp i högsta serien som för deras del blev division I Norra.

Skidskytte

- en uppmärksammad sport, betecknande nog p g a en kvinna!

Skidskytte kan nog ses som en mer moderna skidsport även om tävlingar faktiskt förekom redan på 1800-talet. Så var det inte från början. Då var det en rent militär angelägenhet, en kamp i det tysta mellan män, som åkte 20 km i en slinga och vanligtvis sköt 6 skott på var och en av 5 stationer.

Sven Thofeldt, svensk legendar inom modern 5-kamp och olympier, lanserade sporten hos Internationella Olympiska Kommittén, IOK, som världens äldsta sport "mannen nedlade bytet och släpade hem det till kvinnan". Om det var dessa ord som betvingade IOK är väl osagt, men faktum är att skidskytte var en gren vid OS i Squaw Valley 1960.

Damera trädde in på arenan 1984 och vid VM 1986 blev Eva Korpela något av en VM-drottning genom att vinna distansloppet och bli trea i sprintloppet.

Sveriges militära idrottsförbund (SMI) organiserade skidskyttet i Sverige. Skidskyttarna bröt sig 1988 ur SMI och bildade ett eget förbund. Skidskytte betraktades dock som en "bakgårdssport" och fick litet medialt utrymme.

Ett visst genomslag fick sporten genom att Mikael Lövgren tog brons i OS i Albertville 1992 och herrstafettlaget också brons.

Det var dock en kvinna som skapade det stora mediala genombrottet! Genom tv-sändningar på Eurosport kunnade svenska folket se hur Magdalena Forsberg blev skidskyttedrottning i världen. Hon skämde bort oss med segrar i såväl enskilda lopp som sammanlagt i Världscupen. Samtidigt drev media på sportens utveckling genom nya discipliner som "masstart" och "jaktstart".

Kampen på skjutvallen innebar stor dramatik. Loppet var inte avgjort förrän sista skottet var avlossat.

När så Magdalena ställde in bössan i vapensåpet trodde många att "det var roligt så länge det hade varit". Men så fel detta var! Helt plötsligt stod en ny dam i rampljuset, Anna-Carin Olofsson. Och inte nog med det - fler herrar började stiga fram och närma sig världseliten. De var Carl-Johan Bergman och Björn Ferry och båda tillhör fortfarande världseliten. Anna-Carin tog bland annat guld i OS i Turin och Björn guld fyra år senare i Vancouver.

Efter två "skidskyttedrottningar" var det väl ändå slut på damsidan. Men inte då! Nu steg Helena Jonsson, nu Ekholm, från Helgum några mil från Sollefteå fram. Hon började med skidskytte på Hallstaberget 1999 och hade inga meriter som långdåkare innan. Men både skytte och åkning utvecklades väl och 2009 vann hon sammanlagda Världscupen och VM-guld samt Jerringpriset och Bragdguldet. Helena har i och med denna säsong avslutning också avslutat sin skidskyttekarriär. Från Anundsjö kommer ett nytt tillskott på världsnivå och det är Fredrik Lindström, som redan vunnit en världscuptävling.

Skidskytte har verkligen blivit en medial framgång som var svår att förutse och är nu en av de sporter, som har de högsta tittarsiffrorna i Sverige.

(Källan till denna artikel är en längre artikel av Hans Naucler. Hans artikel finns att läsa på Sällskapets hemsida.)

Bertil Astby

Sällskapet har nu en egen hemsida!

www.vihs-y.se

Sällskapets hemsida skall hållas levande. Här skall det gå att läsa om de olika idrotterna, samhället och idrottsrörelsen, föreningar, mm mm. En ambition är också att bygga upp en bildbank. Hemsidan är ny och mycket återstår att göra innan vi nått våra mål med den.

Bertil Astby

Västernorrlands Idrottshistoriska Sällskap

Startside Föreningen För styrelsen Medlemstidningar Årsmötet 2012 Idrottsföreningar Arkiv - böcker

Västernorrlands Idrottshistoriska Sällskap är en förening öppen för alla som är intresserade av idrottshistoria. Välkommen!

Aktuellt

Årsmöte den 27 mars 2012 i Härnösand.
Sällskapet har sitt första ordinarie årsmöte torsdagen den 27 mars. Vi håller till på Sporhotellet i Härnösand och startar kl. 18.30. Välkommen!
[Klicka här för att komma till styrelsens verksamhetsberättelse.](#)

Idrottskafé i Kramfors den 16 april
Sällskapet kommer att tillsammans med Kramfors kommun och Föreningsarkivet Västernorrland anordna IDROTTSKAFÉ i Adalshallen, Sporhallsgatan 1, Kramfors, den 16 april klockan 18.00.
Program
Västernorrlands Idrottshistoriska Sällskap, Leif Thunman
Idrottskommunen Kramfors, Hans Bylund
Föreningsarkivet Västernorrland, Ulrika Håden
Kaffe
Sandslån och idrotten, Vidar Sjödin/Göran Bergqvist
Spaning på herrelösa föreningar, Bo-Anders Öberg
Hur går vi vidare?, Leif Thunman

Notiser

2012-03-15
Träff med Svartviks IF:s veteranförening
Igår deltog Bertil Astby från Sällskapet i en lunchträff med Svartviks IF:s veteranförening. Medlemmarna träffas fyra gånger per år i den fina klubbkafén. Och däremellan ordnar föreningen studiebesök och annat. Ordförande är Lennart Giantz. Vid träffen informerade Bertil om Sällskapets verksamhet och berättade också om gamla och relativt aktuella idrottsändelser. Den här träffen resulterade också i att föreningen själva skulle utse en grupp med uppgift att samla in idrottshistoriskt material som medlemmarna själva hade samlat på sig. Ett mycket trevligt initiativ!

2012-03-22
Vart tog bandyn vägen?
1949 fanns i Västernorrland 27 bandyklubbar, som deltog i seriespel. Idag är det tre. Vilka föreningar gäller detta? [Klicka här och läs mer.](#)

Jubilerande idrottsföreningar

Ramviks IF - en pigg 90-plusare.

Den 12 november 2011 blev Ramviks IF 90 år. Föreningen bildades 1921 av de 20-åriga ungdomarna Halvar Nordin, Hilding Johansson, Ivar Söderholm, Helge Timan och Sven Östman, vilka ville ha något roligt och meningsfullt att göra på fritiden. En provisorisk plan för fotboll anordnades nära Torsvikssågen.

Kyrkoherden Järnefors hjälpte sedan ungdomarna med en ny fotbollsplan. Inte heller den var fullstor. Halvar Nordin köpte 1935 loss mark av Svanöbolaget och sålde den vidare för samma pris till idrottsföreningen.

Då förbättrades förutsättningarna för fotboll betydligt. Tyvärr gränsade planen till en granne som inte var mycket för fotboll. Trots ett högt staket mot denne, hände det att bollarna under spelets hetta hamnade hos grannen, som sedan behöll dem. Det gick så långt att saken 1950 prövades i hovrätten. Föreningen fick rätt att med hjälp av polis hämta tillbaka bollarna på grannens bekostnad.

Situationen var dock ohållbar. En ny plats för fotboll kunde ordnas genom en gåva från Torsvikssågens ägare. Efter många frivilliga insatser blev den nya planen färdig och föreningens ordförande då, Thorbjörn Fällidin, kunde den 9 juli 1956 inviga Torsvalla.

Fotbollens bästa tid var i slutet av 1960-talet. Under några år spelade A-laget i dåvarande division 3, två divisioner under Allsvenskan. Under 2011 spelade herrlaget i division 4.

Damfotboll togs upp säsongen 1989 men den blev bara ettårig. Spelartruppen räckte inte till.

Skidor togs upp 1970. Högsjöloppet kördes för första

gången 1973. Göran Wikström, Peter Göransson och Lars-Åke Stenmark såg till att Ramvik hade landets starkaste juniorstall 1987-1988. Det senare året blev föreningen utnämnd till bästa juniorklubb efter lagseger i SM samt NM-segrar individuellt och i stafett.

Framgångarna gjorde att storklubbarnas ögon drogs till Ramvik. Åsarna värvade Peter Göransson, som 1998 vann Vasaloppet. Trots att det är ekonomiskt svårt att behålla talangerna, kan föreningen glädja sig åt en ungdomsverksamhet som är större än på länge.

Handbollsektionen startade 1972 med en blygsam verksamhet under de första åren i mindre skala. Den första herrseriematchen spelades 1976.

Juniorhandbollen är framgångsrik med landslagsuppdrag för Magnus Viklund och Katrin Nordin. En viss "export" har föreningen också haft: Magnus Näätsaari och John Nordin till Lindesberg och Markus Norberg till Redbergslid. Säsongen 2007-08 var mycket framgångsrik då alla 4 lagen i föreningens vann sina serier.

Sorgeligt var det när klubbstugan brann ned i början av 2010 och med den mycket av klubben historia. Försäkringen täckte inte kostnaderna för en återuppbyggnad. Men med pengar från Härnösands Kommun, Idrottsförbundet, gåvor från privatpersoner och drygt 1500 frivilliga arbetstimmar kunde klubbstugan byggas upp igen och den 28 augusti 2010 återinvigas av Thorbjörn Fällidin till stor glädje för föreningens 400 medlemmar.

(Ramviks IF:s ordförande Lennart Backlund har skrivit en betydligt längre artikel om föreningen. Den finns att läsa på Sällskapetets hemsida)

Bertil Astby

80-åring i Ånge

Sundsvalls Tidning uppmärksammade den 24 mars att Ånge Skidklubb blev 80 år förra året. Föreningen är inte bland de först bildade idrottsföreningarna i Ånge kommun utan dessa är Alby FF 1907, FK Ånge 1910, Ljunga IF 1915, Erikslunds Skidklubb 1920, Fränsta IK 1921, Holms SK 1927, Östavalls IF 1928 och Torpshammars IF 1931

I ST-artikeln säger klubbens ordförande Bengt Eriksson

- Klubben fyllde 80 år förra året, men vi firar 80+ i år i stället.

När Ånge SK bildades den 1 april 1931. Då fanns bandy, fotboll, friidrott och skidor på programmet. Tre år senare tog föreningen upp gymnastik och 1936 blev slalom en del av klubbens verksamhet.

Ishockey kom med två år senare liksom backhoppning. På 1940-talet utökades klubben med orientering, 1955 med bordtennis och till sist bågskytte 1957.

Men 1981 förändrades klubbens verksamhet när alla sektioner utom skidorna bildade egna föreningar.

Klubben har ett 50-tal aktiva, de flesta ungdomar, vilka tränar flera gånger i veckan.

- Grundtanken är skidlek. Men även att ungdomarna fortsätter vidare. Det är svårt då det finns väldigt många aktiviteter i Ånge för dem, säger Bengt Eriksson.

När föreningen stod på topp var det stora evenemanget Ångeloppet på 38 km från Mellansjö till Bolbyskolan i Ånge och som drog eliten inom svensk skidåkning.

Loppet anordnades från 1932 och till och med 1979.

Året efter togs Järnvägsforsens kraftverk i bruk och därmed blev Ångesjöns is för svag att åka skidor över.

Drömmen blev verklig

Klubben har huserat i olika lokaler runt om i samhället under årens lopp. Flera kaféer, Stora hotellet, Tomtebo och Hemskogsvägen har varit hemvist för styrelse- och medlemmöten.

Men 1994 blev drömmen med en egen lokal för klubben verklig när klubbstugan byggdes vid elljusspåret.

Bertil Astby

Uppgifter om Västernorrlands Idrottshistoriska Sällskap

Kontaktuppgifter - styrelsen

Bertil Astby, ordförande och kassör

Ludvig Nordströms gata 2 A, 871 31 Härnösand - bertil@astby.se - 0611-81 10 50, 073-422 79 05

Leif Thunman, vice ordförande

Hemmansvägen 4, 871 53 Härnösand - lthunman@hotmail.com - 0611-100 82, 070-348 02 25

Ola Olsson, sekreterare,

Nipstadsgatan 6, 881 34 Sollefteå - ola_olsson43@hotmail.com - 0620-143 00, 070-578 10 21

Kjell Carnbro

Trädgårdsgatan 23, 852 32 Sundsvall - kjell.carnbro@gmail.com - 060-12 05 20, 070-665 69 49

Margareta Helander

Badhusvägen 1, 840 12 Fränsta - marghel@telia.com - 0691-305 69, 070-677 78 01

Jan Nordin

Jägarvägen 15, 892 42 Domsjö - janordin@spray.se - 0660-22 14 40, 070-298 02 40

Pia Thoresson

Nygatan 24, 861 33 Timrå - pia.thoresson@skola.timra.se - 060-57 42 02, 073-270 72 25

Bank- och plusgironummer

Bankgiro 750-5266 - Plusgiro : 59 77 71-5

Medlemsavgifter:

Privatpersoner	150 kr
Föreningar	150 kr
Förbund, organisationer	250 kr

Föreningsarkivet Västernorrland

Det är viktigt att arkivhandlingar från idrottsföreningarna lämnas in till Föreningsarkivet! Gör det snarast!

Arkivchef Ulrika Hådén 060-19 14 77
E-post: foreningsarkivet@sundsvall.se

Västernorrlands Idrottshistoriska Sällskap samarbetar med

Föreningsarkivet Västernorrland

☐ tar ansvar för föreningarnas kulturarv

Föreningsarkivet Västernorrland, ett av Sveriges 20 föreningsarkiv, är en från stat och kommun fristående organisation. Administrationen finns i Sundsvall. Depåer och forskarservice finns både i Sundsvall och Härnösand.

Föreningsarkivets uppdrag är att samla, vårda och tillgängliggöra föreningslivets kulturarv. Det görs genom forskarservice, digitalisering och utåtriktad verksamhet.

- 2 200 hyllmeter arkivalier
- 320 fanor
- 6 000 affischer

- 280 medlemmar
- 5 200 arkivbildare/föreningar
- Varav ca 300 idrottsföreningar

Finansiering genom statliga och kommunala medel, landstingsmedel samt medlemsavgifter.